

AN ANALYSIS OF STUDENTS' NEED FOR TRANSLATION - INTERPRETATION MATERIALS: RATIONALE FOR MATERIAL DEVELOPMENT OF THE ADVANCED TRANSLATION AND INTERPRETATION AT THE SCHOOL OF FOREIGN LANGUAGES - THAI NGUYEN UNIVERSITY

Le Vu Quynh Nga*, Tran Thi Thu Trang, Le Thi Nhung, Le Thi Khanh Linh

TNU - School of Foreign Language

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	27/5/2023	Developing teaching materials has long been an issue that has attracted the attention of many educational institutions, scholars, researchers, and teachers. The construction of a system of specific teaching materials, which suits the objective conditions of the institution using the materials and specific learners, is always considered as one of the most decisive criteria for teaching. Therefore, surveying learners' needs is a necessary step to ensure that the "student-centered" perspective is not only reflected in teaching methods, but also in the textbooks. This quantitative study aimed at surveying the needs of students of key English classes at School of Foreign Languages - Thai Nguyen University about the curriculum of Translating - Interpreting modules through a questionnaire and interview. The results show that the students' necessities and wants are considered as the background for the authors in the construction of teaching materials for 2 modules of Advanced English Translation and Advanced English Interpreting at the School of Foreign Languages - Thai Nguyen University.
Revised:	30/6/2023	
Published:	30/6/2023	
KEYWORDS		
Quantitative research		
Translation		
Material development		
Textbook		
High-quality training program		

KHẢO SÁT NHU CẦU CỦA SINH VIÊN VỀ GIÁO TRÌNH CÁC HỌC PHẦN BIÊN - PHIÊN DỊCH: MỘT CĂN CỨ XÂY DỰNG BỘ TÀI LIỆU BIÊN - PHIÊN DỊCH TIẾNG ANH NÂNG CAO TẠI TRƯỜNG NGOẠI NGỮ - ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

Lê Vũ Quỳnh Nga*, Trần Thị Thu Trang, Lê Thị Nhung, Lê Thị Khánh Linh

Trường Ngoại ngữ - ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	27/5/2023	Phát triển tài liệu giảng dạy từ lâu đã là một vấn đề thu hút được sự quan tâm của nhiều cơ sở giáo dục, các học giả, nhà nghiên cứu, nhà giáo. Việc xây dựng một hệ thống tài liệu giảng dạy có tính đặc thù, phù hợp với điều kiện khách quan của cơ sở sử dụng tài liệu, phù hợp với đối tượng người học cụ thể luôn được coi là một trong những tiêu chí tác động có tính quyết định của hoạt động giảng dạy. Vì lẽ đó, khảo sát nhu cầu của người học là một bước cần làm, để đảm bảo quan điểm "lấy người học làm trung tâm" không chỉ được thể hiện ở phương pháp giảng dạy trên lớp, mà còn từ những trang giáo trình. nNghiên cứu này là một nghiên cứu định lượng, hướng đến khảo sát nhu cầu của sinh viên các lớp trọng điểm ngành Ngôn ngữ Anh tại trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên về giáo trình các học phần Biên - Phiên dịch thông qua một bảng hỏi và phỏng vấn. Kết quả cho thấy những kiến thức cần thiết và những kiến thức mong muốn được coi là những căn cứ khách quan để nhóm tác giả xây dựng 2 bộ tài liệu cho 2 học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao của trường.
Ngày hoàn thiện:	30/6/2023	
Ngày đăng:	30/6/2023	
TỪ KHÓA		
Nghiên cứu định lượng		
Dịch thuật		
Phát triển chương trình		
Giáo trình		
Chương trình chất lượng cao		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.8023>

* Corresponding author. Email: levuquynhnga.sfl@tnu.edu.vn

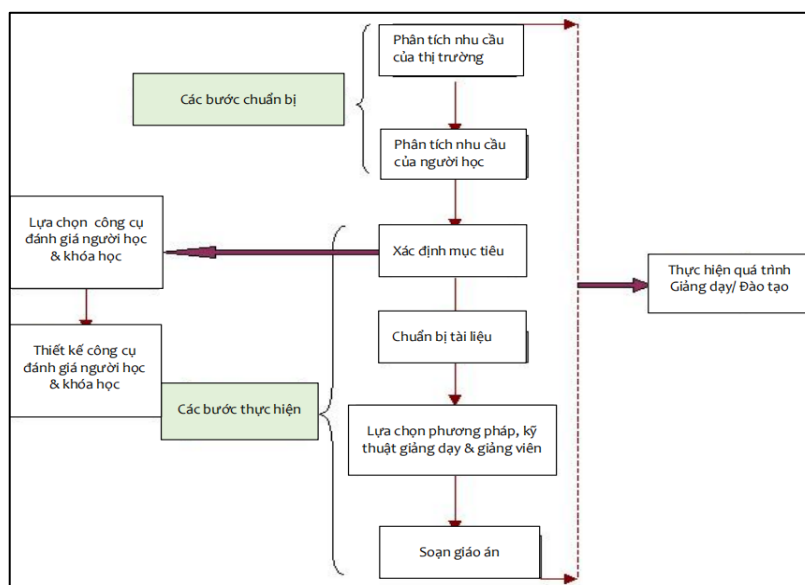
1. Giới thiệu

Phát triển tài liệu giảng dạy từ lâu đã là một vấn đề thu hút được sự quan tâm của nhiều cơ sở giáo dục, các học giả, nhà nghiên cứu, nhà giáo. Việc xây dựng một hệ thống tài liệu giảng dạy có tính đặc thù, phù hợp với điều kiện khách quan của cơ sở sử dụng tài liệu, phù hợp với đối tượng người học cụ thể luôn được coi là một trong những tiêu chí tác động có tính quyết định của hoạt động giảng dạy. Việc sử dụng một tài liệu thống nhất như sách giáo khoa hoặc giáo trình luôn là điều cần thiết, bởi nó là một trong những cách hiệu quả tạo nên sự thống nhất trong hoạt động giảng dạy thay vì để mỗi giáo viên lựa chọn những tài liệu khác nhau [1].

Tuy nhiên, việc sử dụng thống nhất một tài liệu đôi khi cũng đặt ra không ít khó khăn cho giáo viên, giảng viên, đặc biệt là giảng viên đại học, do đặc thù giáo trình dành cho sinh viên đại học thường được viết bởi những tác giả viết sách chuyên nghiệp theo đơn đặt hàng của nhà xuất bản [2], bởi một nhà nghiên cứu - nhiều cuốn sách là một công trình nghiên cứu của nhà nghiên cứu đó hoặc nhiều nghiên cứu của nhà nghiên cứu đó cùng các đồng sự. Những tài liệu này thường được viết cho một đối tượng người học rộng rãi: cho một chuyên ngành, hoặc thậm chí là cho một ngành, được sử dụng bởi nhiều trường đại học trên cả nước, thậm chí là trên phạm vi toàn thế giới. Những giáo trình như thế này phần nào có thể thỏa mãn người dạy và người học, nhưng về lâu dài, dù tốt đến mấy, một bộ tài liệu, bản thân nó không thể đáp ứng được tất cả những khác biệt về nguyện vọng, phong cách dạy và học, thái độ, và trải nghiệm của từng người dạy và người học. Là một trường chuyên ngữ, Trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên có nhiều học phần chuyên biệt, vừa hướng đến đào tạo ngôn ngữ vừa hướng đến đào tạo nghề, ví dụ như các học phần Tiếng Anh Du lịch - Khách sạn, Tiếng Anh Tuyển điểm Du lịch, Tiếng Anh trong thiết kế điều hành tour... trong chuyên ngành Tiếng Anh Du lịch, hoặc các học phần liên quan đến biên phiên dịch của chuyên ngành Ngôn ngữ Anh. Vì lẽ đó, khảo sát nhu cầu của người học là một bước cần làm để xây dựng và phát triển một bộ tài liệu giảng dạy phù hợp, đảm bảo quan điểm "lấy người học làm trung tâm" không chỉ được thể hiện ở phương pháp giảng dạy trên lớp, mà còn từ chính tài liệu giảng dạy.

Có nhiều học giả đã nghiên cứu về tài liệu giảng dạy nói chung và phát triển tài liệu giảng dạy tiếng Anh nói riêng như [3] - [5]. Cũng đã có những tác giả nghiên cứu về phát triển tài liệu giảng dạy đối với dịch thuật như [6] - [10]. Ở Việt Nam, mặc dù phát triển tài liệu giảng dạy đã trở thành một học phần bắt buộc tại nhiều trường đại học Sư phạm, bản thân giảng viên các trường đại học, cao đẳng cũng như giáo viên các trường trung học phổ thông đã thực hiện quá trình xây dựng, phát triển, và xuất bản tài liệu giảng dạy, phục vụ chính mình và cộng đồng. Một số nghiên cứu liên quan đến phát triển tài liệu giảng dạy ở Việt Nam như nghiên cứu của tác giả Vũ Phương Lan (2020) - giảng viên trường Đại học Ngoại ngữ - Đại học Quốc gia Hà Nội, hoặc phát triển tài liệu giảng dạy dịch thuật như nghiên cứu của Phạm Hòa Hiệp & Trần Ly [11] - [12]. Những tài liệu này là nền tảng lý thuyết quan trọng cho những nghiên cứu liên quan đến phát triển tài liệu giảng dạy.

Nghiên cứu này của nhóm tác giả là một phần trong đề tài khoa học - công nghệ được thực hiện tại trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên với nội dung chính là xây dựng tài liệu giảng dạy cho các học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao (viết tắt là BDTANC và PDTANC) cho chương trình Ngôn ngữ Anh trọng điểm theo định hướng chất lượng cao (đây là 2 học phần nối tiếp của 2 học phần Biên dịch tiếng Anh và Phiên dịch tiếng Anh (viết tắt là BDTA và PDTA), cung cấp cho người học những kiến thức ngôn ngữ và kỹ thuật dịch ở mức độ trung cao cấp và cao cấp). Đây cũng là bước thứ 2 trong *Quy trình Thiết kế và Phát triển Chương trình Dịch thuật* (Hình 1) được giới thiệu bởi Gabr [7]: khảo sát nhu cầu của người học. Nghiên cứu hướng đến trả lời câu hỏi: *Nhu cầu của người học với bộ tài liệu Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao là gì?*

Hình 1. Quy trình Thiết kế và Phát triển Chương trình Dịch thuật

Phân tích nhu cầu

Phân tích nhu cầu (need analysis) không phải là một mảng nghiên cứu mới trong giáo dục. Có nhiều nhà khoa học đã nghiên cứu về vấn đề này như [13] – [18]. Trong số những nghiên cứu trên thì 3 nghiên cứu đầu tiên được chấp nhận và áp dụng trong nhiều nghiên cứu sau này. Munby [13] đề xuất *mô hình ngôn ngữ học xã hội* để xác định nhu cầu của người học theo nhu cầu đầu ra của ngôn ngữ. Năng lực ngôn ngữ đầu ra của người học được đánh giá ở 2 khía cạnh là trình độ và giao tiếp. Mô hình này sau này bị cho là có nhiều hạn chế khi tập trung vào yêu cầu với người học hơn là nhu cầu của họ. Tài liệu giảng dạy được thiết kế theo mô hình lý thuyết này cũng được cho là không phù hợp, thiếu tính khả thi trong việc triển khai trên diện rộng. Hutchinson & Waters [14] nhìn nhận nhu cầu của người học theo góc độ lấy người học làm trung tâm. Nhu cầu của người học được xác định ngay từ lúc khởi đầu đến thời điểm kết thúc một khóa học. Nhu cầu của người học được chia ra thành 3 yếu tố chính: *những kiến thức cần (necessities)*, *kiến thức còn thiếu (lacks)* và *kiến thức mong muốn (wants)*. Theo cách tiếp cận này, việc xác định nhu cầu của người học là liên tục: trước, trong và sau quá trình giảng dạy; người dạy đồng thời đóng các vai trò như giáo viên, người thiết kế bài học, nhà nghiên cứu, điều phối viên... Quan điểm của West [15] khá tương đồng với quan điểm của Hutchinson & Waters [14] khi ông gọi phân tích nhu cầu là *phân tích kiến thức khuyết*. Cách tiếp cận phân tích này quan tâm tới *phân tích nhu cầu mong muốn hiện tại* và *phân tích yêu cầu đầu ra*, giúp cân bằng giữa nhu cầu hiện tại của người học và yêu cầu đầu ra của nhà đào tạo. Nghiên cứu này của nhóm tác giả được thực hiện theo hướng tiếp cận của Hutchinson & Waters [14].

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu là một nghiên cứu định lượng, sử dụng 2 công cụ là phiếu khảo sát và phỏng vấn để thu thập số liệu từ 64 sinh viên của 2 lớp trọng điểm ngành Ngôn ngữ Anh theo định hướng chất lượng cao tại Trường Ngoại ngữ - ĐHTN. Sau khi hoàn thành xong 2 học phần Lý thuyết dịch và Biên dịch tiếng Anh, riêng lớp trọng điểm K43 đã hoàn thành học phần Phiên dịch tiếng Anh, sinh viên được yêu cầu trả lời 1 phiếu khảo sát được thiết kế bởi nhóm tác giả. Sau đó, nhóm tác giả chọn ngẫu nhiên 3 sinh viên mỗi lớp để tiến hành một phỏng vấn bán cấu trúc - là phỏng vấn dựa theo danh mục các câu hỏi, nhưng thứ tự và cách đặt câu hỏi có thể tùy thuộc vào ngữ cảnh và đặc điểm của đối tượng phỏng vấn - nhằm xác nhận lại một số vấn đề được hỏi trong phiếu khảo sát.

2.1. Đối tượng nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện trên 2 lớp trọng điểm ngành Ngôn ngữ Anh theo định hướng chất lượng cao tại Trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên, với tổng số sinh viên là 64 (K43 là 27, K44 là 37). Tại thời điểm được khảo sát, 64 sinh viên này đều đã hoàn thành 2 học phần là Lý thuyết dịch và Biên dịch Tiếng Anh, riêng sinh viên lớp trọng điểm K43 đã hoàn thành học phần Phiên dịch Tiếng Anh. Do đã hoàn thành 2 hoặc 3 học phần liên quan đến dịch thuật, sinh viên đã có được những kiến thức cơ bản về Biên - Phiên dịch, hiểu được những đòi hỏi đặc thù của nhóm môn học; đồng thời, họ cũng đã có những yêu cầu cụ thể khác nhau đối với những kiến thức - kỹ năng muốn đạt được trong các học phần Biên - Phiên dịch tiếp theo là Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao.

2.2. Thu thập dữ liệu

Quá trình thu thập dữ liệu được thực hiện sau khi sinh viên lớp trọng điểm K43 kết thúc học phần Lý thuyết dịch, Biên dịch tiếng Anh, Phiên dịch tiếng Anh, và lớp trọng điểm K44 kết thúc học phần Lý thuyết dịch và Biên dịch tiếng Anh.

2.2.1. Phiếu điều tra

Có 1 phiếu khảo sát được thiết kế đáp ứng việc nghiên cứu khảo sát nhu cầu người học với tài liệu giảng dạy. Phiếu được chia ra làm 3 phần: phần 1 nhằm thu thập thông tin nhân khẩu học; phần 2 thu thập những đánh giá của sinh viên về tài liệu của 2 học phần Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh; phần 3 khảo sát nhu cầu của người học đối với tài liệu của học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao; phần 4 khảo sát nhu cầu của người học đối với tài liệu của học phần Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao. Phiếu khảo sát được xây dựng theo đường hướng của Goode & Hatt [19] kết hợp sử dụng các câu hỏi đóng (những câu hỏi chấp nhận những câu trả lời ngắn gọn, mang tính xác nhận) như *Bạn có thấy từ vựng/ ngữ pháp của mình còn thiếu khi học học phần Biên dịch tiếng Anh không?*, câu hỏi lựa chọn theo thang đo Likert, và các câu hỏi mở (những câu hỏi đòi hỏi những câu trả lời dài hơn, chi tiết hơn và có tính cá nhân từ phía người trả lời) như *Tại sao bạn lại cho rằng những kiến thức trên của bạn là thiếu chứ không phải rất thiếu khi học Biên dịch tiếng Anh Nâng cao?*.

2.2.2. Phỏng vấn

Tác giả thực hiện 01 phỏng vấn bán cấu trúc đối với 06 sinh viên được lựa chọn ngẫu nhiên từ 2 lớp trọng điểm theo định hướng chất lượng cao K43 và K44 ngành Ngôn ngữ Anh nhằm xác nhận, bổ sung thêm một số ý kiến với những câu hỏi được đưa ra trong phiếu điều tra.

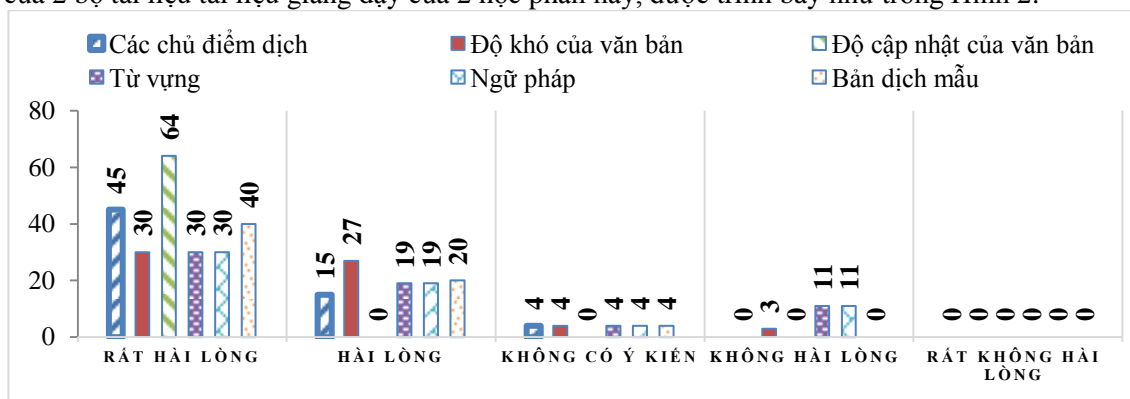
3. Kết quả và bàn luận

3.1. Đánh giá của người học đối với tài liệu của học phần Biên dịch tiếng Anh và Phiên dịch tiếng Anh

2 học phần Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh là 2 học phần học trước của 2 học phần Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao. 4 bộ tài liệu của 4 học phần này đều được biên soạn bởi một nhóm giảng viên thuộc Bộ môn Dịch - Khoa Tiếng Anh – ĐHTN, và được biên soạn dựa trên mô hình 6 bước của Ralph Tyler [20]. Nhằm phục vụ cho quá trình biên soạn 2 bộ tài liệu của 2 học phần Biên dịch – Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao, nhóm tác giả quyết định khảo sát ý kiến đánh giá của sinh viên với 2 bộ tài liệu Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh làm căn cứ tham khảo.

2 bộ tài liệu Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh được thiết kế nhất quán gồm tài liệu học tập trên lớp và tài liệu tự học ở nhà, được xây dựng theo chủ điểm ngôn ngữ, hướng đến thực hành một kỹ thuật dịch nhất định. Các văn bản dịch viết và các văn bản dịch nói đều được lấy từ các nguồn bản ngữ (Anh, Mỹ, Úc... và Việt Nam), với độ khó vừa phải (nhiều yếu tố từ vựng và ngữ pháp ở trình độ B1). Đối với mỗi phần tài liệu, nhóm tác giả đều cung cấp cho người học những

từ/ cụm từ khó cùng với gợi ý dịch, các cấu trúc ngữ pháp khó xuất hiện trong bài thực hành dịch. Riêng đối với tài liệu học tập trên lớp, nhóm tác giả còn cung cấp đề cương môn học cùng với các thông tin về các hình thức kiểm tra, đánh giá. Bộ tài liệu được đưa vào giảng dạy riêng cho sinh viên các lớp ngôn ngữ Anh trọng điểm theo định hướng chất lượng cao từ năm học 2021 - 2022 (K43). Nhóm tác giả đã tiến hành khảo sát, lấy ý kiến của sinh viên về thiết kế và nội dung của 2 bộ tài liệu tài liệu giảng dạy của 2 học phần này, được trình bày như trong Hình 2.

Hình 2. Đánh giá của người học với tài liệu giảng dạy - học tập của 2 học phần BDTA & PDTA

Đối với thiết kế của 2 bộ tài liệu, 100% sinh viên bày tỏ sự hài lòng. Về mặt nội dung thì người học thể hiện ý kiến như trong Hình 2, với 6 nội dung đánh giá. Hầu hết người học đều thể hiện sự hài lòng và rất hài lòng với tài liệu của 2 học phần Biên dịch tiếng Anh và Phiên dịch tiếng Anh, dao động từ 77% (49 sinh viên) đối với Từ vựng và Ngữ pháp, đến 100% (64 sinh viên) đối với Độ cập nhật của văn bản. Trong số 64 sinh viên, có 4 sinh viên chọn nhiều đáp án Không có ý kiến, 11 sinh viên (17,2%) bày tỏ sự không hài lòng với phần từ vựng và ngữ pháp được cung cấp, và 3 sinh viên không hài lòng với độ khó của văn bản. Không có sinh viên nào rất không hài lòng với 2 bộ tài liệu về bất cứ nội dung nào.

3.2. Nhu cầu của người học đối với tài liệu Biên dịch tiếng Anh và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao

Kết quả khảo sát nhu cầu của người học đối với 2 bộ tài liệu Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao được thể hiện trong các bảng dưới đây.

3.2.1. Những kiến thức còn thiếu (Lacks)

Đầu tiên, trước khi xác định những nhu cầu của người học đối với 2 học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao, nhóm tác giả khảo sát sinh viên về sự tự nhận thức của họ đối với những phần kiến thức còn thiếu của mình, căn cứ trên những gì đã được học ở học phần Biên dịch tiếng Anh và Phiên dịch tiếng Anh, kết quả được trình bày như trong Bảng 1.

Bảng 1. Những kiến thức còn thiếu để học Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao

Bạn thấy mình còn thiếu những kiến thức nào để học 2 học phần Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao?	Không thiếu	Thiếu	Rất thiếu
Kiến thức ngôn ngữ: Từ vựng	0% (0)	76,6% (49)	23,4% (15)
Kiến thức ngôn ngữ: Ngữ pháp	0% (0)	76,6% (49)	23,4% (15)
Kiến thức văn hóa và liên văn hóa	0% (0)	93,8% (60)	6,2% (4)
Kiến thức về dịch thuật (các kỹ thuật dịch, các phương pháp dịch, kỹ thuật nghe, bắt thông tin, ghi nhớ thông tin và tốc ký...)	0% (0)	0% (0)	100% (64)
Kiến thức về công nghệ thông tin (Internet, phần mềm xử lý văn bản, phần mềm hỗ trợ dịch thuật)	23,4% (15)	31,3% (20)	45,3% (29)
Những kiến thức khác: Địa lý, Du lịch, Lịch sử, Văn hóa, Nghệ thuật, Luật, Sinh học, Hợp đồng kinh tế ...	15,6% (10)	46,9% (30)	37,5% (24)

Bảng 1 cho thấy, dựa trên thực tế quá trình học học phần Biên dịch & Phiên dịch Tiếng Anh, hầu hết người học đều tự nhận mình còn thiếu và rất thiếu những kiến thức ngôn ngữ cần thiết cho công tác dịch thuật là từ vựng và ngữ pháp, kiến thức văn hóa và liên văn hóa, và kiến thức về dịch thuật. Đối với những kiến thức về công nghệ thông tin và những kiến thức khác thì phần lớn sinh viên tự nhận mình còn thiếu và rất thiếu (76,7% với phần kiến thức công nghệ thông tin, và 84,4% với phần kiến thức khác); tuy vậy, vẫn có một phần sinh viên cho rằng mình đã tích lũy đủ những kiến thức này. Tất cả những khuyết thiếu này khi học các học phần Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh đã thấy được thì đến học phần Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao sẽ còn thấy rõ hơn.

Nhằm xác minh lại một lần nữa những kết quả của phiếu khảo sát, trong phần phỏng vấn với 6 sinh viên được lựa chọn ngẫu nhiên, nhóm tác giả đặt những câu hỏi như:

- Bạn có thấy từ vựng/ ngữ pháp của mình còn thiếu khi học học phần Biên dịch tiếng Anh không?
- Từ vựng và ngữ pháp đó của bạn nếu học Biên dịch tiếng Anh Nâng cao thì có thiếu nhiều không?
- Bạn có thấy kiến thức về dịch thuật của bạn còn thiếu không? Cụ thể là thiếu những gì?
- Bạn có thấy những kiến thức về Địa lý, Du lịch, Lịch sử, Văn hóa, Nghệ thuật, Luật, Sinh học, Hợp đồng kinh tế... còn thiếu không?
- Tại sao bạn lại cho rằng những kiến thức trên của bạn là thiếu chứ không phải rất thiếu khi học Biên dịch tiếng Anh Nâng cao?

Những câu trả lời mà 6 sinh viên đưa ra hầu hết đều đồng nhất với những câu trả lời mà họ đã chọn trong phiếu khảo sát. Có 4/ 6 sinh viên chọn câu trả lời Rất thiếu cho tất cả các mục kiến thức được liệt kê trên. Một số ý kiến bổ sung tiêu biểu như: (1) Cô giáo bảo em cần bổ sung kỹ năng tin học văn phòng. Những phần mềm hỗ trợ dịch thuật rất khó dùng. (2) Em thiếu kỹ năng xử lý văn bản, nhưng em sẽ tự bổ sung bằng cách tự học. (3) Em thấy em nghe không tệ. Nhưng đến lúc nghe dịch thì em không làm được. Em không nhớ được thông tin để dịch. (4) Các kiến thức về những mảng như địa lý, giáo dục, lịch sử, du lịch... quá nhiều. Em thích nghe cô giáo giảng thêm về những kiến thức này. (5) Những kiến thức địa lý, lịch sử... sinh viên nên tự bổ sung. Riêng với câu hỏi phỏng vấn cuối cùng được đưa ra là "Tại sao bạn lại cho rằng những kiến thức trên của bạn là thiếu chứ không phải rất thiếu khi học Biên dịch Tiếng Anh Nâng cao?" thì 2/6 sinh viên cho rằng những kiến thức này của các bạn thiếu chứ không phải là hoàn toàn không có, do đã được học từ nhiều môn học khác nhau qua các cấp học, qua sách báo, qua các môn học khác nhau ở trường đại học. Không chỉ thế, các bạn còn có cơ hội bồi đắp sau này. Nên các bạn cho rằng đánh giá kiến thức của mình chỉ ở mức thiếu là hợp lý.

3.2.2. Những kiến thức cần thiết (Necessities)

Từ bước đầu tiên xác định những kiến thức còn thiếu, nhóm nghiên cứu tiếp tục khảo sát người học về những kiến thức họ cho là cần thiết đối với mình khi học học phần Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao, được trình bày như trong Bảng 2.

Bảng 2. Những kiến thức cần thiết cho học phần Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao

Bạn thấy những kiến thức nào là cần thiết cho học phần Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao?	Không cần thiết	Cần thiết	Rất cần thiết
Kiến thức ngôn ngữ: Từ vựng	0%	0%	100% (64)
Kiến thức ngôn ngữ: Ngữ pháp	0%	0%	100% (64)
Kiến thức văn hóa và liên văn hóa	0%	10,9% (7)	89,1% (57)
Kiến thức về dịch thuật (các kỹ thuật dịch, các phương pháp dịch, kỹ thuật nghe, bắt thông tin, ghi nhớ thông tin và tốc ký...)	0%	10,9% (7)	89,1% (57)
Kiến thức về công nghệ thông tin (Internet, phần mềm xử lý văn bản, phần mềm hỗ trợ dịch thuật)	15,6% (10)	42,2% (27)	42,2% (27)
Những kiến thức khác: Địa lý, Du lịch, Lịch sử, Văn hóa, Nghệ thuật	6,3% (4)	67,2% (43)	26,5% (17)

Bảng 2 cho thấy người học có nhu cầu rất cao với những kiến thức về từ vựng và ngữ pháp với 100% sinh viên cảm thấy những kiến thức này là rất cần thiết. Những kiến thức khác, bao

gồm những kiến thức chuyên ngành hoặc có liên quan đến chuyên ngành như kiến thức văn hóa và liên văn hóa, và kiến thức về kỹ năng dịch thuật cũng là những mảng kiến thức mà sinh viên thấy cần thiết hoặc rất cần thiết. Riêng 2 mảng kiến thức là công nghệ thông tin và những kiến thức khác thì đã có sinh viên bày tỏ quan điểm là không có nhu cầu (15,6% và 6,3% sinh viên chọn đáp án Không cần thiết), dù vậy, tỉ lệ sinh viên bày tỏ sự có nhu cầu vẫn là tương đối cao.

Tương tự như với phần trước, kết quả khảo sát này cũng được nhóm nghiên cứu xác minh lại thông qua phỏng vấn với 6 sinh viên được lựa chọn ngẫu nhiên, với những câu hỏi như:

- Tài liệu Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao có cần thiết cung cấp các yếu tố từ vựng và ngữ pháp khó/ quan trọng cho người học không?

- Những yếu tố từ vựng/ ngữ pháp đó nên được cung cấp theo từng bài học hay tập trung vào phần cuối của tài liệu?

- Kiến thức về dịch thuật có cần được cung cấp trong tài liệu học tập trên lớp?

- Các kiến thức về công nghệ thông tin có cần thiết đối với người học dịch? Bạn có muốn những kiến thức đó được cung cấp trong bộ tài liệu?

- Bạn có thấy những kiến thức về Địa lý, Du lịch, Lịch sử, Văn hóa, Nghệ thuật, Luật, Sinh học, Hợp đồng kinh tế... là cần thiết không? Tài liệu Biên dịch tiếng Anh Nâng cao có cần cung cấp cho các bạn?

Những câu trả lời tiêu biểu của vòng phỏng vấn về những kiến thức cần thiết là: (1) *Em muốn được cung cấp từ vựng và ngữ pháp quan trọng theo bài để có thể theo dõi bài học dễ dàng.* (2) *Các kỹ thuật dịch là rất cần thiết. Nhờ có kỹ thuật dịch, em đã biết cách vừa nghe vừa ghi lại phần nghe. Em nghe còn chậm, nhưng em sẽ cố.* (3) *Các phần mềm dịch thuật rất hay. Em vừa được học Wordfast, kì tới em muốn học Trados. Dịch rất nhanh, mặc dù ban đầu hơi mất công một chút. Em muốn được thực hành ngay trong lúc học; không cần cho vào tài liệu.* (4) *Các kiến thức văn hóa – xã hội, du lịch, luật... rất cần thiết. Em muốn được cung cấp từ vựng và ngữ pháp hay dùng của các mảng này.* Các câu trả lời phỏng vấn về cơ bản là cung cấp được những thông tin mà nhóm nghiên cứu đang quan tâm, ví dụ như xác định được nhu cầu của sinh viên (1) về việc được cung cấp từ vựng và các yếu tố ngữ pháp cho bài tập dịch trong 2 bộ tài liệu, bám sát từng chủ điểm/ bài học; (2) về việc được cung cấp các kỹ thuật biên dịch và biên dịch; và (3) về việc được cung cấp kiến thức về các phần mềm dịch thuật. Những kiến thức thuộc nhóm kiến thức khác thì mặc dù được xác định là cần thiết và rất cần thiết, nhưng được cho là nên được cung cấp bằng từ vựng và các cấu trúc ngữ pháp. Do vậy, nhóm nghiên cứu kết luận là những kiến thức khác nên được bổ sung qua giao tiếp của thầy cô và học sinh, và thông qua phần từ vựng và cấu trúc ngữ pháp trọng điểm của bài.

3.2.3. Những kiến thức mong muốn (wants)

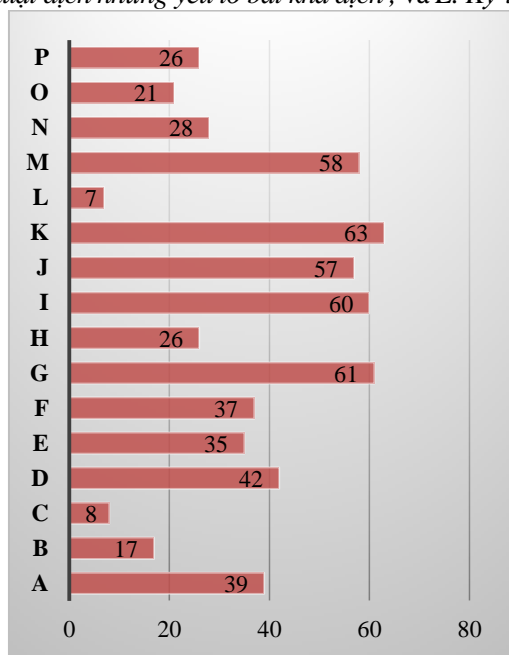
Bên cạnh những mảng kiến thức cần thiết, khảo sát tiếp tục với những kiến thức mà người học mong muốn có được trong các học phần Biên dịch & Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao. Phần này, những câu hỏi khảo sát được thiết kế cụ thể hơn, không chỉ tập trung vào 2 môn học nói chung mà còn tập trung vào từng môn học một cách riêng lẻ. Cụ thể, khi được hỏi về những mong muốn chung với 2 học phần này, sinh viên đưa ra những câu trả lời như sau:

Với câu hỏi *Bạn mong muốn mỗi bài học được xây dựng theo chủ đề hay theo kỹ thuật dịch?* với 2 lựa chọn là A. *Theo chủ đề*; B. *Theo kỹ thuật dịch*. Kết quả khảo sát cho thấy 37 sinh viên mong muốn bài học được xây dựng theo kỹ thuật dịch bởi họ muốn hiểu rõ và có hệ thống hơn về dịch thuật, trong khi 27 sinh viên còn lại lại muốn tập trung hơn vào từ vựng và ngữ pháp theo chủ điểm. Và với câu hỏi *Bạn mong muốn nhận được tài liệu học theo kỳ học hay theo tuần học?* với 2 lựa chọn là A. *Theo kỳ học* và B. *Theo tuần học*, thì chỉ có 2% (1 sinh viên) lựa chọn nhận tài liệu theo tuần học. Việc nhận tài liệu theo kỳ học (98% - 63) giúp cho sinh viên có thể nắm bắt được những yêu cầu tổng thể của khóa học và yêu cầu cụ thể của từng bài, có thể chuẩn bị trước những khi rảnh rỗi. Câu hỏi tiếp theo là *Đối với những văn bản/ file nghe, bạn mong muốn được dịch những dạng văn bản/ file nghe nào?*, và những loại văn bản lựa chọn là A. *Quảng cáo*,

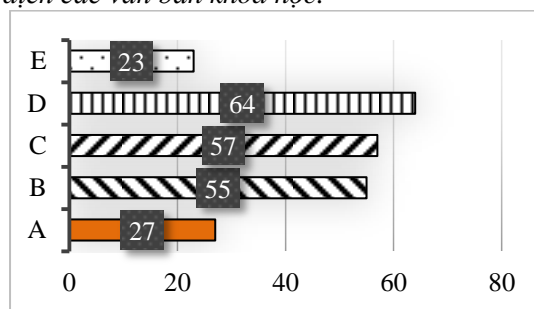
B. Thông báo ở nhà ga/ sân bay, **C.** Khiếu nại hàng hóa, **D.** Diễn văn, **E.** Thơ ca, **F.** Tiểu thuyết, **G.** Hồ sơ xin việc cá nhân, **H.** Bài báo khoa học, **I.** Tin tức (báo chí/ phát thanh/ truyền hình), **J.** Biên bản ghi nhớ (trong các lĩnh vực HTQT), **K.** Văn bản quảng bá du lịch, **L.** Công thức nấu ăn, **M.** Hợp đồng kinh doanh, **N.** Văn bản chính trị - quân sự, **O.** Thư tín cá nhân, **P.** Các loại văn bản/ file nghe khác... (Hình 3).

Câu hỏi này của nhóm nghiên cứu thu hút được sự chú ý và thích thú của những sinh viên tham gia khảo sát. Đã có những cuộc thảo luận khá sôi nổi giữa các sinh viên về những loại văn bản/ file nghe mà sinh viên mong muốn được dịch. Kết quả trong Hình 3 cho thấy những văn bản quảng bá du lịch, hồ sơ xin việc cá nhân, tin tức (báo chí/ phát thanh/ truyền hình), hợp đồng kinh doanh, biên bản ghi nhớ là những loại văn bản được nhiều sinh viên mong muốn dịch nhất. Những văn bản khác như diễn văn, quảng cáo, tiểu thuyết, thơ ca là nhóm văn bản thứ hai mà sinh viên mong muốn dịch. Những văn bản còn lại không thu hút được nhiều sự chú ý của sinh viên. Lý giải cho điều này, 6 sinh viên được lựa chọn ngẫu nhiên của 2 lớp cho biết trong tương lai họ muốn làm việc trong các lĩnh vực như du lịch, ngoại giao, xuất nhập khẩu, hợp tác quốc tế hoặc làm biên – phiên dịch viên chuyên nghiệp, cho vậy họ muốn làm quen với những loại văn bản có liên quan sớm nhất có thể.

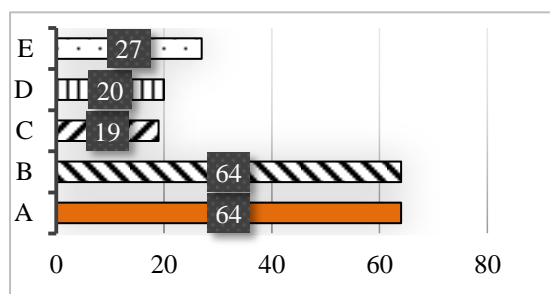
Câu hỏi tiếp theo là mong muốn dành riêng cho học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao: *Bạn mong muốn được học và thực hành những kỹ thuật biên dịch nào?* với các lựa chọn là A. Kỹ thuật dịch ẩn dụ, B. Kỹ thuật dịch các yếu tố văn hóa, C. Kỹ thuật dịch thành ngữ/ cụm từ cố định, D. Kỹ thuật dịch những yếu tố bất khả dịch, và E. Kỹ thuật dịch các văn bản khoa học.

Hình 3. Những loại văn bản muốn dịch

Hình 4. Những kỹ thuật biên dịch mong muốn

Hình 5. Những kỹ thuật phiên dịch mong muốn

Hình 4 cho thấy 100% sinh viên chọn kỹ thuật dịch các yếu tố bất khả dịch, và khoảng 85% (54/64) sinh viên mong muốn được học các kỹ thuật như dịch các yếu tố văn hóa, hoặc dịch các thành ngữ hoặc cụm từ cố định trong học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao. Khá ít sinh viên chọn kỹ thuật dịch ẩn dụ và dịch văn bản khoa học. Điều này cũng thể hiện sự nhất quán với những mong muốn trước đó khi nhiều sinh viên cho rằng đây là những văn bản khó và thiếu tính ứng dụng với nghề nghiệp tương lai.

Với câu hỏi khảo sát *Bạn mong muốn được học và thực hành những kỹ năng/ kỹ thuật phiên dịch nào?* với các kỹ thuật gọi ý là A. Kỹ thuật tốc ký, B. Kỹ năng ghi nhớ, C. Kỹ thuật nhìn văn bản – dịch, D. Kỹ thuật nghe văn bản – dịch, E. Kỹ thuật dịch song song, kết quả tại Hình 5 cho

thấy hầu hết sinh viên lựa chọn kỹ thuật tốc ký và kỹ năng ghi nhớ thông tin là những kỹ năng/ kỹ thuật cơ bản mà họ mong muốn được học và thực hành. Ngoài 2 lựa chọn này thì sinh viên lớp K43 đã có thêm những kỹ thuật/ kỹ năng mong muốn được thực hành trong Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao như kỹ thuật dịch song song (100%, 27/27 sinh viên), kỹ thuật nghe – dịch (74,1%, 20/ 27), và kỹ thuật nhìn dịch (70,4%, 19/27).

Khi được hỏi trong phần phỏng vấn là *Tại sao em lại ưu tiên phát triển kỹ năng dịch song song chứ không phải là kỹ thuật nhìn – dịch hay nghe – dịch?*, thì câu trả lời của 3 sinh viên được chọn ngẫu nhiên là *“Chúng em đã được học 2 kỹ thuật nhìn - dịch và nghe - dịch từ học phần Phiên dịch tiếng Anh. Em nghĩ theo học phần Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao sẽ học kỹ thuật khác.”* Như vậy, các kỹ thuật tốc ký, ghi nhớ và kỹ thuật dịch song song sẽ được ưu tiên hơn trong quá trình biên soạn giáo trình Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao, đáp ứng nhu cầu của sinh viên.

Ngoài ra, sinh viên cũng có những mong muốn khác đối với 2 bộ tài liệu và với 2 học phần Biên dịch – Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao. Cụ thể như: (1) *Em muốn có ít bài tập thôi và được tạo cảm hứng dịch theo từng bài học.* (2) *Dịch quá khó. Em không muốn học dịch nâng cao.* (3) *Em muốn được học kỹ phần từ vựng trước khi dịch.* (4) *Em muốn có thêm các phần dịch mẫu. Các bản dịch mẫu hiện tại quá ngắn, chỉ tập trung vào những phần các cô bảo khó. Em thấy phần nào cũng khó.* (5) *Em muốn có thêm những file nghe là tiếng Anh - Ấn. Em nghe nói tiếng Anh - Ấn rất khó nghe, nên rất khó dịch.* (6) *Các cô có thể cho chúng em xin thêm file nghe những bài phiên dịch trên lớp không?* (7) *Em muốn được lên phòng máy thực hành các phần mềm dịch.* Dù có một số ý kiến tiêu cực, nhưng hầu hết sinh viên vẫn bày tỏ những mong muốn rất cụ thể của mình với các học phần Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao. Ví dụ như muốn được các thầy cô dạy kỹ phần từ vựng, được cung cấp thêm các file nghe, đặc biệt file nghe tiếng Anh - Ấn, hoặc có thêm các bản dịch mẫu – mong muốn này có thể sẽ không được chấp nhận, để đảm bảo cho sinh viên không bị phụ thuộc, giảm năng lực tự chủ trong quá trình dịch. Mong muốn được sử dụng phòng máy rất xác đáng, rất cần thiết đối với nội dung dạy các phần mềm dịch thuật – là nội dung mới được đưa vào từ lần chỉnh sửa đề cương năm 2020 của Trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên, thể hiện việc nhà trường, Khoa, Bộ môn Dịch đã có quan tâm đến ứng dụng công nghệ thông tin trong các học phần đặc thù, dựa theo sự phát triển và nhu cầu của xã hội.

4. Kết luận

Những kết quả khảo sát trên đây cho thấy việc duy trì thiết kế giống như với 2 bộ tài liệu Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh là một gợi ý khả quan, chia thành 2 phần: phần tài liệu trên lớp và phần tự học ở nhà. Mỗi phần tài liệu sẽ được thiết kế thống nhất theo kỹ thuật dịch, các bài tập dịch theo những chủ điểm thiết thực, những yếu tố từ vựng, ngữ pháp quan trọng trong bài, và các bài dịch mẫu – đối với những đoạn khó. Nhóm tác giả cũng có thể bổ sung những file nghe Anh - Ấn, tạo cơ hội cho sinh viên tiếp xúc với những nguồn tiếng Anh phi bản địa, vì tương lai ra trường có thể các em sẽ làm việc tại những cơ quan nói tiếng Anh phi bản địa.

Như đã trình bày ở trên, nghiên cứu này đã cung cấp được cơ sở xây dựng tài liệu giảng dạy, là một phần trong đề tài khoa học công nghệ được thực hiện tại trường Ngoại ngữ - ĐHTN với nội dung chính là xây dựng tài liệu giảng dạy cho các học phần Biên dịch tiếng Anh Nâng cao và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao cho chương trình Ngôn ngữ Anh theo định hướng chất lượng cao. Trong nghiên cứu này, nhóm tác giả còn tiến hành thêm những khảo sát khác về thực trạng và xu thế biên soạn tài liệu biên – phiên dịch tại một số trường đại học chuyên ngữ trên cả nước, và nhu cầu của giảng viên đối với tài liệu giảng dạy các học phần biên – phiên dịch. Dù vậy, những kết quả khảo sát, đặc biệt là phần *những kiến thức cần thiết và những kiến thức mong muốn*, đã đem đến cho nhóm nghiên cứu một cái nhìn toàn diện về những nhu cầu của sinh viên đối với 2 bộ tài liệu Biên dịch và Phiên dịch tiếng Anh Nâng cao, trở thành nguồn tham khảo quan trọng với nhóm tác giả trong quá trình biên soạn 2 bộ tài liệu này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] R. L. Allwright, "What do we want teaching materials for?" *ELT Journal*, vol. 36, no. 1, pp. 5-18, 1981.
- [2] F. Amrani, "The process of evaluation: a publisher's view," in *Materials development in language teaching*, B. Tomlinson (Ed.), Cambridge: Cambridge University Press, 2011, pp. 267-295.
- [3] J. McDonough and C. Shaw, *Materials and Methods in ELT*. John Wiley & Sons, 2013.
- [4] B. Tomlinson (Ed.), *Developing materials for language teaching*. A&C Black, 2003.
- [5] N. Harwood (Ed.), *English language teaching materials: Theory and practice*. Cambridge: CUP, 2010.
- [6] R. Siregar, "Designing course: An initial approach to translation teaching," *International Journal of Scientific & Technology Research*, vol. 6, no. 09, pp. 321-324, 2017.
- [7] M. Gabr, "Toward a model approach to translation curriculum development," *Translation Journal*, vol. 5, no. 2, pp. 1-13, 2001.
- [8] S. E. Tabiati and Y. S. Manipuspika, "Developing Materials for Teaching Translation at Non-Translation Department," *Journal Linguistik Terapan*, vol. 8, no. 1, pp. 42-45, 2018.
- [9] N. Christiani, "Developing translation teaching materials for the students of the English Department of Widya Mandala Catholic University based on individualized instruction," Doctoral dissertation, Widya Mandala Catholic University Surabaya, 2000.
- [10] T. Surgawi and H. Joebagio, "Development of Module on Communicative Translation Material in Translation Subject," *International Journal of Educational Research Review*, vol. 4, no. 3, pp. 373-378, 2019.
- [11] P. L. Vu, "Developing Teaching Materials: A suggestion for adjusting the teaching materials for a variety of learners," *Dictionology & Encyclopedia*, vol. 3, no. 65, pp. 143-147, 2020.
- [12] H. H. Pham and L. Tran, "Developing graduate knowledge and skills for the world of work: The case of the translation curriculum in Vietnam," *Language, Society and Culture*, no. 36, pp. 7-17, 2013.
- [13] J. Munby, *Communicative Syllabus Design*. Cambridge: CUP, 1978.
- [14] T. Hutchinson and A. Waters, *English for Specific Purposes: A Learning-centered approach*. Cambridge: CUP, 1987.
- [15] R. West, *Needs analysis in language teaching*. Language Teaching, 1994.
- [16] J. D. Brown, *The elements of language curriculum*. Boston, MA: Heinle & Heinle, 1995.
- [17] M. Al-Harby, *ESP Target situation needs analysis: The English language communicative needs as perceived by health professionals in the Riyadh area*. Unpublished Ph.D. thesis. University of Georgia, 2005.
- [18] M. H. Long, *Second language needs analysis*. Cambridge: CUP, 2005.
- [19] C. L. Gregory, "Goode and Hatt: Methods in Social Research Edited by Charles E. Lively (Nos. 1, 2, 3) and Eugene A. Wilkening (No. 4) (Book Review)," *Rural Sociology*, vol. 18, no. 1, p. 70, 1953.
- [20] R. W. Tyler, *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: UCP, 1949.